

jecturo que sigui *Balcimolle*, o *-cemolle*, resultant de *Balço-molle*¹ (cf. *Balzo-rubio* > *Malrubi*, s. v. *balç* supra) BALTEUM MOLLE 'una timba fluixa que s'esllena, s'esbalça' (*DECat*, s. v. *esbalçar-se* = *esllavissar-se, desmoronarse*, molt documentat allí, a Pallars, Llitera, Urgellet, Gósol, Benasc, Gistau).

¹ També, però cal veure si no pot ser prop d'un altre hapax *Bavemolle*, llegit en un o dos docs. de c. l'a. 900, en el qual se'n deia ser prop de Tremp, i no sé si es relaciona amb *Vilamolar* (cites en aquest article).

BALTA

Nom d'un o dos alous antics del B. Llobregat i Penedès: «Alodibus --- de Lubricato, vel ipsius de *Valtano* et de Barchinona», pergami original de 1097 (*Cart. St. Cugat*, 11, 423); 1143: «alodium de Pontons, in *Valtano*» (*Cart. id. III*, 128); 1193: «Sig. Arnalli de *Valtano*» (id. id. III, 328); potser eren dos, car Pontons és a 40 k. del Llobregat i a 55 de Bna. És clar que és l'original del cognom *Baltà*, molt estès: que el *DAG* i *AlcM*¹ localitzen a nou poblacions (cinc cap a Bna. i quatre entorn de Montblanc, ço que ja lliga amb la situació de l'antic alou); aquella *V-* no és de fiar (secundària, o potser error de còpia o contaminació dels escribes), estant desmentida per la B-unànime del cognom i per la de les variants de terres que sempre han distingit els dos sons: *Boltan* alqueria antiga de Montuiri (en el *Rept.*, 35, 107, 485), *Boltà* cognom valencià (a *L'Atzúbia* xxxiii, 115.4; també en el Principat).

Com tants noms nobles del Principat, aquest deu venir d'un NP germànic, com ho indica també la terminació en *-a(n)*. Alternant, com veurem, amb *za*, i havent-hi cognom *Baltanes* (ant. a Olesa, *DAG*) no hem de vacillar a veure-hi una variant de *BALDA(N)*, que hem documentat copiosament a Rbg., Ss. x-xii (veg. l'article *Balla/Ballarín, -arín*) allí amb *LD* > *ll*, aquí amb l'ensordiment germànic de l'oclusiva, que hem exemplificat en el vol. I, p. 113; i afegim-hi *Contijoc, Gontevigia, Guintila, Gontelego, Cultumar* etc., derivats de les arrels germ. *GULD-*, i documentats sovint a Cat. i ja per les llistes de l'*Onom. cat.* d'Aebischer. En efecte, sense l'ensordiment ni l'assimilació, trobem *Puio Valdane* a Rbg. (prop de Güel a. 996; Abadal, *P. i Rbg.*, núm. 316; SerranoS, *NHRbg.*, 472, 475). Cf. encara *Colobor* < *Goldoburg*.

L'analogia dels NLL derivats en *-ANUM* de NPP romans, féu que es creés un tipus *BALTINIANU*, tal com hi ha *Vedrinyans* al costat de *Vidrà/Vedrinyans, Salvanyà/Salvà, Calvinyà/Calvià, Porcinyans/Porcità, Marçanyac/Marçà* etc. Aebischer (*Top.* 67) troba un NL *Baltiniano* en un document de 1086 i un de 1003, que⁵⁵ pel context devia estar entorn de la Seu d'Urgell; deu ser el que quedà com a nom del Tossal de *Baltinyà*, que el *Spill* de Castellbò a. 1518, situa cap a Estamariu (f° 98r). D'altra banda, canviat en NP: «ego *Baltinganus* --- *Baltinganus* --- sig. *Baltigianus*» en un docu-⁶⁰

ment d'Alaó a. 966 (Abadal, *P. i Rbg.*, núm. 196).

Fora de Cat.: *Baute* en el Bearn, mas te. Cosledaa (c° Lembeye) i llogaret te. Castetbon (c° Sauveterre), que ja consta *Bauta* aa. 1538 i 1391 (P. Raymond *Di. Top. BPyr.*). I bastants NLL semblants en gallego-portuguès, d'òbvia formació germanística: *Baltar*, poble al SO. d'Ourense (VKR XI, 92), i a Portugal, JJNunes (*Hom. MzPi*, 1925, II, 587-8), ja lliga amb l'arrel germ. de *Baldomir, Baldomar, Baldric*, un NL *Balteiro*, i un altre *Baltar*, que es documenta en la forma *Baltar* l'a. 1087, i *Baltari, -are* el 1258; en fi, fou famosa en el S. XIII la poetessa *Balteira*, autora de cantigas d'amigo.

És casual la semblança amb el lit. *baltias, baltà* 'blanc' i el consegüent nom de la mar Bàltica: en efecte,¹⁵ això respon a l'eslau *BEL-* (> rus *bélyi*, pol. *bia(l)ly*).

¹ Perpetrant una etimologia ridícula: «de *Baltasar*», com si la *-s-* es pogués perdre, i la *-r* desaparèixer a l'E. Mj., en val. etc.

BALTARGA

Poble de Cerdanya, agr. de Bellver.

PRON. MOD.: *báltárgə*, a Bellver 1929; Casac. (1920) havia anotat *báltárgə* (no diu a on), però jo sempre he oït *báltárgə* (a tots els pobles de la Baronia, 1935 etc.).

DOC. ANT. 890: «ad planas de *Baltarga*» (*InuLC*, 107); 891: «in collem de *Baltarga*» (Abadal, *Eixalada*, 166); 891: «eccl. S. Andree de *Belltarga* --- homines de *Baltarga* ---» (id. ibid., 168); «ad illag [?] *Bartarga*»; 965: (SerraV., *PinósMip.* III, 273) en l'Acte de Consagració de la seva església: «anni incarnationis 890, 4° regnante Odone Rege --- in Cerritaniam, in villa sci. *Baltarga*», forma repetida sis o set cops dins el mateix doc., p. p. Marca (*M.H.*, núm. 52, colle. 824, 30f i 825, 826); però la data de 890 seria apòcrifa, i la real c. l'a. 1000, segons Ponsich (*Ét. Rouss.* II, 128).

1098: «*Baltarga* (bis)» (SerraV., o. c. III, 256-8). 2.ª/2 S. XIII: *Baltarga* --- *Bautarga* ---» (Delcor, *Sefarad* 1966, 32-35); 1359: *Baltarge* (*CoDoACA* XII, 87). Ponsich (*Top.* 152) hi afegeix *Baltarga* aa. 958, 1035, 1200, 1267 i 1515, *Belltarga* 1628; la grafia *Valltarga* amb *V-* i *ll-* és molt recent: jo no en tenia nota fins al S. XIX, Ponsich la troba un sol cop en el S. XVII; unanimitat que ja descarta tot intent de veure-hi un compost de *vall*.

ETIM. Sens dubte basca o iberoide, com la d'una forma majoria dels noms dels pobles de Cerdanya, com vaig demostrar en *E.T.C.* I, 86-89 (p. 86 i 141 ss.); allí admeto que ve d'un derivat privatiu de **biltar*, variant del bc. *bildar* «chose infime, grain de sable», format amb el sufix bc. *-ga* que indica mancaça, nul·litat.

Com que *Baltarga* és a tres k. dret a l'Est de Bellver, al començament de la terra plana, per sota de Pedra (ja Petra en el doc. de 890-1000), Riu, Canals i Prats-Samsor, termes on abunden els pendants rocosos o sorrencs, admetrem que se li posà el nom amb el sentit de 'sense pedruscall ni sorrall'; *-ga* figura tam-